

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра клінічної та реабілітаційної психології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Реабілітаційна психологія»
Спеціальність 053 «Психологія»
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “01” вересня 2023 р

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ
Викладач (і)	Кулеша-Любінець М.М.
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	myroslava.kulesha@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Раз на тиждень відповідно до графіка консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Світовий та вітчизняний досвід подолання наслідків надзвичайних ситуацій свідчить про вагомий роль психологічної допомоги постраждалим та учасникам ліквідації надзвичайних ситуацій. Тому знання основних психічних реакцій людини на травматичні події та особливості надання першої психологічної допомоги є важливою умовою професійної культури психолога, складовою його професійної компетентності. Курс «Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях» спрямований на формування професійних знань про закономірності функціонування психіки та життєдіяльності особи у зоні граничних можливостей в умовах надзвичайних ситуацій. Засвоєння студентами теоретичних засад, понятійно-термінологічного апарату дисципліни, фахових компетентностей уможливить їх активну професійну діяльність в умовах надзвичайних ситуацій та сприятиме працевлаштуванню в організаціях, метою яких є подолання наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального характеру.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу: сформувати у студентів уявлення про закономірності функціонування психіки та життєдіяльності індивіда у зоні граничних можливостей та розвинути практичні навички надання психологічної допомоги в умовах надзвичайних ситуаціях природного, техногенного та соціального характеру.

Цілі курсу: -ознайомити студентів з фундаментальними дослідженнями вчених у галузі екстремальної психології; - дати основи знань та сформувати практичні навички надання першої (екстреної) психологічної допомоги потерпілим у надзвичайних ситуаціях; -ознайомити з психічними реакціями людини на травматичні події; -сформувати у студентів пошуковий інтерес до проблеми діагностики та корекції гострих та посттравматичних стресових розладів у постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій різного генезу; -навчити планувати психологічний супровід спеціалістів ризиконебезпечних професій; -розвивати у студентів креативне мислення, навички самостійної роботи з літературою.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий, активні методи навчання (аналіз ситуацій, метод дискусій, «мозговий штурм», метод ситуаційно-рольових ігор, мультимедійні презентації та ін.).

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Здатність і готовність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; діяти соціально відповідально та свідомо; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності; спілкуватися українською мовою як усно так і письмово у професійній діяльності, протидіяти її дискримінації.

Фахові компетентності:

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК8. Здатність організовувати та здійснювати психологічну реабілітацію, надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, адаптація до нових ситуацій у сфері професійної діяльності.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР19. Організувати і проводити реабілітаційно-психологічну роботу в умовах санаторно-курортного оздоровлення.

ПР20. Здійснювати моніторинг та якісну оцінку психологічного супроводу та психореабілітаційних програм.

ПР22. Вміти розробляти та впроваджувати індивідуальні та групові програми психологічної реабілітації.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14 год. / 4 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год./ 6 год.
самостійна робота	58 год. / 80 год.

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	053 Психологія	4	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Загальні уявлення про предмет та завдання психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях (семінар № 1) 1. Психологічна допомога у надзвичайних ситуацій: міждисциплінарне визначення. 2. Предмет та завдання вивчення дисципліни. Взаємозв'язок дисципліни з іншими галузями науки. 3. Основні методи психологічного дослідження в екстремальній та	2/2	2	6/12

<p>кризовій психології.</p> <p>4. Надзвичайна ситуація та екстремальна ситуація: співвідношення понять.</p> <p>5. Класифікація надзвичайних ситуацій згідно законодавства України. Конфліктні та безконфліктні надзвичайні ситуації.</p>			
<p>Тема 2. Організація психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій (семінар №2)</p> <p>1. Зміст психологічного забезпечення ДСНС України.</p> <p>2. Структура психологічної служби та норми службового навантаження. Основні завдання психологічної служби ДСНС.</p> <p>3. Особливості організації професійно-психологічного відбору рятувальників ДСНС.</p> <p>4. Особливості вивчення соціально-психологічного клімату підрозділів ДСНС. Заходи з психологічної профілактики.</p> <p>5. Психологічний супровід службової діяльності співробітників ДСНС.</p>	2	2	6/12
<p>Тема 3. Психологічна інтервенція в умовах надзвичайної ситуації (семінар № 3)</p> <p>1. Різновиди інтервенцій з психічного здоров'я та психосоціальної допомоги в умовах надзвичайної ситуації.</p> <p>2. Алгоритм мінімального реагування при виникненні надзвичайної ситуації.</p> <p>3. Загальні принципи психологічної реабілітації постраждалих у надзвичайних ситуаціях.</p>	2	2	8/10
<p>Тема 4. Особливості дії психічної травми при надзвичайній ситуації (семінар № 4)</p> <p>1. Особливості переживання психотравмівних ситуацій. Континуум травми.</p> <p>2. Чинники розвитку безпосередніх та віддалених негативних наслідків надзвичайної ситуації.</p> <p>3. Психотравмівні наслідки перебування в НС.</p> <p>3. Періоди розвитку психотравмівної ситуації.</p> <p>5. Методи психокорекції травмівних станів.</p>	2	2/2	6/12

<p>Тема 5. Принципи надання невідкладної психологічної допомоги у надзвичайній ситуації (семінари № 5, 6)</p> <p>1. Мета та завдання першої психологічної допомоги (ППД) постраждалим у надзвичайній ситуації.</p> <p>2. Принципи та правила екстреної психологічної допомоги в осередку НС.</p> <p>3. Види екстреної психологічної допомоги при гострих реакціях на стрес (страх, ступор, нервові тремтіння, психомоторне збудження, істерика, плач, апатія та ін.).</p> <p>4. Організація надання психологічної допомоги психологами у складі зведеної групи під час ліквідації НС.</p> <p>Практикум.</p>	2/2	4/2	12/10
<p>Тема 6. Психологічні аспекти переживання гострого горя як анормальної життєвої кризи (семінар № 7)</p> <p>1. Горе як природна реакція на втрату. Стадії переживання горя (Е.Кюблер-Рос, В.Волкан).</p> <p>2. Поведінкові реакції при неускладненому горі.</p> <p>3. Форми дисфункціонального (ускладненого) горя (Е.Ліндемманн): відсутнє горе, викривлене горе, перетворене (конвертоване) горе, хронічне горе, відстрочене горе, перебільшене горе, передчасне горе, «невивільнене» горе.</p> <p>4. Вікові особливості переживання горя. Реакція дітей та підлітків на смерть близької людини.</p> <p>5. Психологічна допомога залежно від стадії переживання горя.</p>	2	2	8/12
<p>Тема 7. Психологічна допомога постраждалим залежно від виду надзвичайної ситуації (семінари № 8, 9)</p> <p>1. Організація психологічної допомоги постраждалим у вогнищах стихійних лих та катастроф.</p> <p>2. Психологічні наслідки тероризму. Діагностика психічних розладів і організація психологічної допомоги полоненим. Стамбульський протокол.</p> <p>3. Особливості психологічної допомоги постраждалим внаслідок техногенних катастроф (на прикладі аварії на ЧАЕС).</p> <p>4. Психологічні наслідки, викликані воєнними діями (на прикладі України, Ізраїлю та ін.). «В'єтнамський синдром». Нормативно-</p>	2	4/2	12/12

<p>правова база щодо психологічної реабілітації військовослужбовців та їх сімей в Україні.</p> <p>5. Особливості психологічної допомоги сім'ям родин загиблих військовослужбовців.</p> <p>6. Психологія волонтерської діяльності. Психологічна допомога волонтерам, які займаються допомогою українським військовим.</p> <p>7. Специфіка організації психологічної реабілітації постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій в умовах санаторно-курортного оздоровлення.</p> <p>8. Метод «рівний-рівному» у взаємодії учасників груп взаємодопомоги.</p>			
ЗАГ.:	14/4	18/6	58/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є: - своєчасне і у повному обсязі виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни; - глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах; - вміння самостійно аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку; - вміння застосовувати методи психологічної діагностики та психопрофілактики на практиці; - вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.</p> <p>Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, де 50 балів відводиться на оцінку усних та письмових відповідей студентів (тестування, презентації, виконання самостійної роботи та контрольної роботи) і 50 балів – на оцінювання відповідей студентів на екзамені.</p> <p>Самостійна робота</p> <p>Самостійна робота студентів забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів. Результати цієї підготовки виявляються в активності студента на заняттях, при виконанні ним контрольних робіт, тестових завдань й інших видів робіт. Самостійна робота студентів включає: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; пошук, аналіз літератури і електронних джерел інформації; підготовку термінологічного словника; розробку програми першої психологічної допомоги та психологічної реабілітації постраждалих внаслідок надзвичайної ситуації; підготовка до написання контрольних робіт, інших форм</p>
--	--

поточного контролю; систематизація вивченого матеріалу перед семестровим екзаменом. Завдання самостійної роботи описані в робочій програмі до курсу. Сукупна кількість балів за самостійну роботу – 15 балів. Конспект самостійної роботи студент здає за 10 днів до тижня КСР (контролю самостійної роботи).

Вимоги до оцінювання самостійної роботи студентів.

Завдання, що оцінюються у 2 бали: 2 бали виставляється у тих випадках, якщо завдання здані вчасно і в повному обсязі з дотриманням правил академічної доброчесності. 1 бал виставляється, якщо завдання не здано у повному обсязі або невчасно. 0 балів виставляється, якщо завдання не здано.

Вимоги до оцінювання дослідницької роботи, що оцінюється у 3 бали: 3 бали виставляється, якщо завдання актуальне, виконано вчасно і в повному обсязі, відповідає обраній темі і меті, є доступним для аудиторії, використовуються унаочнення, дотримана структура виступу. 2 бали виставляються, якщо завдання актуальне, виконано вчасно, але не в повному обсязі, є помилки; відповідає обраній темі і меті, є малодоступним для аудиторії, унаочнення не використовуються, дотримана структура виступу. 1 бал виставляється, якщо завдання актуальне, виконано вчасно, але не в повному обсязі, є помилки; мало відповідає обраній темі і меті, є малодоступним для аудиторії, унаочнення не використовуються, не дотримана структура виступу. 0 балів виставляється, якщо завдання не виконано.

Для оперативного опитування студентів на семінарських заняттях використовують **тестовий контроль знань**. Для цього передбачені завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих, завдання на встановлення правильної відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності. Сукупна кількість балів за тест – 5 балів.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді передбачають перевірку цілої низки знань, умінь, навичок (знання термінів, процесів тощо, уміння конкретизувати, уміння виділяти головне, уміння визначати передумови, причини, сутність розвитку розладів психіки). Завдання вважається виконаним, якщо студент вказав правильний варіант відповіді, і оцінюється у 0,5 бала.

Завдання на установлення правильної відповідності (логічні пари). До кожного завдання подано інформацію, що позначено цифрами (лівий стовпчик) та буквами (правий стовпчик). Виконуючи завдання, необхідно установити відповідності між двома групами інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити логічні пари). Кожна правильно визначена логічна пара оцінюється в один бал. Максимальна кількість балів за завдання – 2.

Завдання на установлення правильної відповідності. До кожного завдання подано перелік процесів, симптомів тощо, позначених буквами. Їх необхідно розташувати у правильній послідовності. Завдання вважається виконаним, якщо студент визначив правильну послідовність,

і оцінюється в 1 бал.

Контрольна робота студентів максимально оцінюється у 10 балів, де 9-10 б. виставляється, коли питання контрольної роботи розкриті повністю, наведені приклади описаних явищ, подано обґрунтування виникнення того чи іншого явища; 8-7 б. виставляються у разі недостатнього аналізу явища, наведено лише один приклад, питання розкрито не в повній мірі, проте студент дав відповіді на всі питання; 6-5 б. за контрольну роботу виставляється, коли студент не відповів на одне питання контрольної роботи, дав часткові відповіді на решта і не навів приклади описаних явищ; 4-3 б. виставляється, коли студент не відповів на половину питань, проте дав часткові малозмістовні відповіді на решта; 2-1 б. виставляється студенту, який не відповів на жодне питання, або у відповідях не розкритий зміст питання.

Перед написанням письмової роботи у форматі тестів, контрольної роботи тощо студенти отримують завдання та посилання на навчально-методичну й наукову літературу для самостійної підготовки.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. На екзамен виносяться питання програми навчальної дисципліни «Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях». Студент набирає 50 балів за роботу впродовж семестру та 50 балів – за екзамен. Білет складається з 3 завдань. Перше і друге завдання – теоретичний аналіз питання, третє завдання – прикладне значення предмету. Також екзамен може бути онлайн у формі тестів.

Умови допуску до підсумкового контролю. Виконання усіх запланованих робочою програмою дисципліни форм навчальної роботи, що підлягають контрольному оцінюванню. Пропущені заняття відпрацьовуються протягом місяця (усно або ж за допомогою тестів) після пропущеного заняття або протягом тижня КСР. Самостійна робота (конспект) повинні бути здані до завершення змістового модуля з теми. Мінімальна кількість балів для допуску до екзамену – 25 балів.

Форми оцінювання в університеті регламентуються згідно Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf) Облік навчальної роботи студентів здійснюється згідно Положення про електронний журнал обліку навчальної роботи здобувачів освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (нова редакція) (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/elektronni-zurnal.pdf>)

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекції (тестування)	10
Семінарські заняття	15
Контрольна робота	10
Самостійна робота	15
Екзамен	50
Разом	100
Семінарські заняття	<p><u>Поточний та модульний контроль (50 балів).</u> На семінарських заняттях студенти за усну відповідь та письмову відповідь (тестування) максимально можуть отримати 5 балів. При цьому, студенти здійснюють огляд літератури за ключовими поняттями теми, анотують та конспектують першоджерела, дискутують з приводу ефективних методів психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях, аналізують різні види групової та індивідуальної роботи з постраждалими. Усне опитування студентів може здійснюватись індивідуально та фронтально.</p> <p>Оцінка «відмінно» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем курсу, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. Притім, знання мають бути осмисленими, що виявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до виконання завдань не лише у форматі репродукції, а й з елементами креативності.</p> <p>Оцінка «добре» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем з дисципліни «Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях», що передбачені робочою програмою. Притім, знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).</p> <p>Оцінка «задовільно» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.</p> <p>Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем з дисципліни «Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях», або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.</p>

Умови допуску до підсумкового контролю	Умови допуску до підсумкового контролю (іспит): студент допускається до підсумкового контролю (екзамен) за умови виконання всіх завдань, передбачених навчальною програмою курсу та набору 25 і більше балів (максимально – 50). Форма підсумкового контролю – екзамен. Форма здачі визначається згідно положень та наказів ректорату.
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – екзамен.

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю (https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf).
Пропуски занять (відпрацювання)	Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань внаслідок пропущених занять без поважних причин. Відрацювати пропущені заняття студенти зможуть письмово (виконати тести, написати контрольну роботу та ін.) або усно протягом місяця після пропущеного заняття або протягом тижня КСР. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf).
Виконання завдань пізніше встановленого терміну	Роботи повинні бути виконані й представлені студентом у встановлений час, при цьому не пізніше ніж за 1 тиждень до завершення вивчення навчального курсу групою. Ті, хто не виконали тести, практичні завдання, завдання самостійної роботи вчасно, повинні їх виконати, однак оцінка при цьому буде знижена відповідно до розроблених критеріїв. У випадку незадовільного виконання завдань, виявів недоброрядної поведінки, академічної недоброчесності (списування), викладач пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи, а пред'явлені студентом завдання не зараховуються.
Невідповідна поведінка під час занять	Неприйнятним для студентів Університету є: порушення норм моралі, що включає негідну поведінку; пропуски навчальних занять без поважної на то причини; вчинення дій, що перешкоджають здійсненню навчального процесу; порушення академічної доброчесності.
Додаткові бали	Можливі за бажанням студента (виконання індивідуального завдання, участь у брейн-рингу з зоопсихології тощо)

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти здійснюється згідно Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Андерсен К., Рьокхольт Е. Г., Рісе М. Групи психологічної підтримки для дітей та підлітків, які втратили близьких людей. Методичний посібник, 2017. 224 с.
2. Боснюк В. Ф. Психологічний спецпрактикум з екстремальної та кризової психології: курс лекцій. Х.: НУЦЗУ, 2021. 76 с. URL: <http://surl.li/ggffq>
3. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів, 2019. 424 с.
4. Горбунова В.В., Карачевський А.Б., Климчук В.О., Нетлюх Г.С., Романчук О.І. Соціально-психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп : навчальний посібник. Львів : Інститут психічного здоров'я Українського католицького університету, 2016. 96 с. URL: https://k-s.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/Posibnuk_A5-1-1.pdf
5. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. В.Тімченка. К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.
6. Кокурн О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84274034.pdf>
7. Кулеша-Любінець М. М. Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності «Психологія». 2-е вид., оновлене і доповнене. Івано-Франківськ : Електронне видання, 2023. 48 с.
8. Мороз Р. А. Психологія травмуючих ситуацій та надання психологічної допомоги: методичні рекомендації. Миколаїв: Ілліон. 2016. 224 с.
9. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. 240 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf>
10. Панок В. Г. Методичні підходи до надання психологічної допомоги потерпілим від техногенної катастрофи / Центр, соц. експертиз і прогнозів ін.-ту соціол. НАН України та ін. К., 2019. 104 с. URL: <http://surl.li/fvlttd>
11. Перша психологічна допомога: Посібник для працівників на місцях. К.: Університетське видавництво «ПУЛЬСАРИ», 2017. 66 с. URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44615/9786176150787->

ukr.pdfjsessionid=6E53BAAB313D4A5A42A47127781D319D?sequence=72

12. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти: навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 328с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4838/1/protydija_teroryzmu.pdf

Додаткова література:

1. Бессел ван дер Колк. Тіло пам'ятає все. Яку роль психологічна травма відіграє в житті людини і які техніки допомагають її подолати /пер. з англ. І. Чорного. К.: Форс Україна, 2021. 464 с.
2. Боуен Деніс Вступ до клінічної психології. Курс лекцій; пер. О.Карабчук Київ: Горобець, 2018. 152 с.
3. Ведмідь Н. Методологічні основи типізації суб'єктів санаторно-курортної діяльності. Вісник КНТЕУ. 2012. № 6. С. 72-83. URL:<http://visnik.knute.edu.ua/files/2012/06/8.pdf>
4. Курортологія та курорти України : навч. посіб. для самостійної роботи студентів VI курсу медичних факультетів при підготовці до практичних занять з навчальної дисципліни «Медична реабілітація» / уклад. С. М. Малахова, О. О. Черепок, Н. Г. Волох. Запоріжжя : ЗДМУ,2019. 105 с. URL: http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/9487/1/Kurortolohiya_ta_kurorty_Ukrayiny_2019.pdf
5. Міщиха Л. П., Кулеша-Любінець М. М. Психічне здоров'я як складова особистісного благополуччя. Психічне здоров'я як складова особистісного благополуччя. Сучасні тенденції спрямовані на збереження здоров'я людини. Збірник наукових праць.Харків,2020. Вип.1.С.166-168.
6. Мурджані А. Сила емпатів. переваги чутливості в цьому жорстокому світі / пер. з англ. Т. Кільчук. К., 2021. 208 с.
7. Мур Томас. Піклування про душу: як сповнити глибиною і сенсом щоденне життя / пер. з англ. О.Демиденко; за фах.ред. Д. зелеського іО. Фешовця. Львів: Вид-во «Астролябія», 2020. 448 с.
8. Невидимі наслідки війни. Як розпізнати? Як спілкуватись? Як допомогти подолати? Довідник для широкого кола фахівців / за заг. ред. К. Возніцина, Л. Литвиненко. Київ, 2020. 192 с. URL: <http://surl.li/fvmje>
9. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник / за заг.ред Л. Гридковець. Том 3. Київ, 2018. 236 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/4/d/430841.pdf>
10. Охорона психічного здоров'я в умовах війни / пер. з англ. Тетяна Семігіна, Ірина Павленко, Євгенія Овсяннікова [та ін.]. К.: Наш формат, 2017. 1068 с. URL: <http://surl.li/fvmij>
11. Посібник з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки Гуманітарна допомога в Україні та сусідніх країнах. Inter-Agency Standing Committee, 2022.

12. Практична психосоматика: депресія. Навчальний посібник / За заг. ред. О. С. Чабана, О. О. Хаустової. 2-е видання, доповнене. К., 2021. 216 с.
13. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник / За заг. ред. О. С. Чабана, О. О. Хаустової. К.: ВНТУ, 2018. 108 с.
14. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій [Текст]: методичний посібник/ за заг. ред. З. Г. Кісарчук. К.: Логос, 2015. 207 с.
15. Протокол діагностики та терапії ПТСР (NICE). URL: https://ipz.org.ua/wp-content/uploads/2017/12/nice_2.pdf
16. Сантандер Хеге та ін. Групи психологічної підтримки дорослих, які втратили близьких людей внаслідок різних обставин. Методичний посібник. 2017. 152 с.
17. Сулятицький І., Островська К., Осьодло В. та ін. Психолого-корекційний практикум травм війни: навч. посібник. Львів, 2019. 396 с.
18. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації [Текст]: монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 160 с.
19. Lazorko, O., Koval, S., Hrek, O., Shkrabiuk, V., Kulesha-Liubinets, M., & Bihun, N. Psychological Security of the Individual as a Functional Component of Professional Activity. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 2021, 12(4), 455-473. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/259>
20. Vasylieva, N., Kulesha-Liubinets, M., Trubaieva, K., Dub, M., Ribtsun, Y., & Ivantsev, N. Speech Therapy as a Component of Comprehensive Rehabilitation of Patients with Acute Impairment of Cerebral Circulation. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 2022, 13(3), 181-194. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/361>
21. Voskoboinikova V. V., Kalko K. O., Kulesha-Liubinets M. M., Nikolaievskaya Yu. V., Samoiliuk O. V., Rybalko P., Drogovoz S. M. THE EFFECTIVENESS OF MUSIC THERAPY AS A NON-DRUG APPROACH TO THE CORRECTION OF VARIOUS PATHOLOGICAL PROCESSES IN THE BODY. URL: https://pharmacologyonline.silae.it/files/archives/2021/vol3/PhOL_2021_3_A213_Voskoboinikova.pdf

Викладач _____ **Мирослава КУЛЕСША-ЛЮБІНЕЦЬ**